

ZPRAVODAJ

vydaný k 65. výročí
ukončení 2. světové
války

Pomník na počest padlým spoluobčanům

Zpravodaj Obecního úřadu ve Ždánicích.

*Zvláštní vydání věnované 65. výročí
konce druhé světové války*

V letošním roce si 8. května 2010 připomínáme 65. výročí konce druhé světové války.

V roce 1939 mělo Československo 15 300 000 obyvatel. Druhá světová válka skončila 8. května 1945.

Během druhé světové války zemřelo 365 000 obyvatel Československa.

V bojích padlo 25 000 vojáků, dále bylo 63 000 civilních obětí, 277 000 obětí židovského holocaustu.

Od začátku května 1945 již vše směřovalo k ukončení války a kapitulaci německé armády.

Ale i v posledních dnech války umírali naši občané při ústupu německých vojsk, která se nechtěla dostat do zajetí postupující Rudé armády.

Ani naše obec se nevyhnula střetu s německou armádou, při kterém padli čtyři občané naší obce. A to 3 dny před koncem války 5. května 1945.

Byli to: Stanislav Hlubůček, Čeněk Jáchym,
Josef Janovský a František Trnka.

S událostmi posledních dnů války v naší obci vás seznámíme výňatkem z Obecní kroniky a z osobního deníku jednoho z občanů naší obce.

Výpis z kroniky - Rok 1945

Rok ten, jak bylo dlouho očekáváno, byl rokem skončením války a všeho utrpení.

Bohužel nebyl všemu utrpení konec. Bylo nařízeno, aby všichni mladí zemědělci v zimě byli posláni kopat zákopy pro ustupující německé armády. Ze Ždánic byli též mladí zemědělci posláni na zákopy do Rakous.

Pobyli tam asi 4 měsíce. Na jaře ke konci dubna se počal režim hroutit. Po státní silnici „Černo Kostelecké“ proudily vozidla všeho druhu směrem ku Praze. Byl to již panický ústup. Tu a tam byl ponechán automobil, kanón, pálen válečný materiál.

Dne 5. května po polednách volala Praha o pomoc.

Lidé se počali ozbrojovat. Právě vycházel průvod pohřbu Václava Moravce, když místní telefon oznámil, aby vojáci bývalí přišli do Kouřimi, že odtud půjdou Praze na pomoc. Na cestě byli však vráceni, a že jim budou přivezeny zbraně ku střežení silnice. Bylo přivezeno z Kouřimi několik pušek „manlicherovek“ které byly zabaveny maďarsko německým oddílům, které byly ubytovány ve vlaku na slepé koleji ve Svojsicích. Tyto oddíly je beze všech obtíží vydaly. V obci, která byla do rána vyzdobena prapory, byla utvořena na mostě u Kovárny překážka. Byl tam postaven vůz a železné brány k zabránění jízdy směrem k Olešce. Několik bývalých vojáků dostalo pušky a 20 kusů nábojů. Mezitím bylo ve škole prohlédnuto německé obyvatelstvo, jestli nemá u sebe zbraně. Jedna z německých žen došla mezitím do Olešky, kde byla německá posádka, asi 1200 mužů po zuby vyzbrojených mj. též děly. Žena tam hlásila, že jsou u nás Němci týráni.

Tamější velitel ihned poslal menší oddíl, aby obnovil pořádek. Oddíl přijel na kolech, a když se přiblížil k mostu, tak stráž zahájila palbu. Němci zaujali palebné postavení a při přestřelce byli zabiti 4 občané a sice Stanislav Hlubůček sokolník a otec 4 malých dětí, Čeněk Jáchym otec dvou dětí a

jeho tchán František Trnka. Čtvrtý, 20letý Josef Janovský, byl nalezen až druhý den mrtvý na poli J. Voseckého při čp. 66. Němci nařídili sejmutí praporů. Valná část obyvatelstva se přestěhovala od státní silnice až do Běšínova a Ostráku.

Celou noc je obec ostřelována. Bylo štěstí pro obec, že velitel německých vojsk v Olešce nenařídil žádná trestní opatření, měl totiž moc i všechny předpoklady a též čas aby smazal obec jako Lidice z povrchu zemského.

Na příkaz Němců byly mrtvolky Františka Trnky a jeho zetě Čenka Jáchyma odvezeny do Olešky k zjištění. Stanislav Hlubůček byl dopraven do Kouřimi, kde podlehl svému zranění. Druhého dne 6/5/1945 povolal velitel německé posádky v Olešce zdejšího starostu p. Václava Hořejše, aby se dostavil k vysvětlení srážky mezi Němci a našimi občany. Musel potvrdit totožnost mrtvého Františka Trnky a jeho zetě Čenka Jáchyma. Pak nařídil telefonem gestapu do Kolína, aby si přijelo pro p. starostu Hořejše. Ježto v Kolíně byl chaos, tak z toho sešlo.

Dne 9. května byl uspořádán společný pohřeb 4 obětí přestřelky z 5. května. Průvod byl uspořádán z místní sokolovny. Vedl ho farář cirkve československé Kavan ze Zásmuk. Německá armáda ustupovala po státní silnici ku Praze. Po cestě zanechávala válečný materiál.

Konečně 10. května projížděla naše jednotka, která se účastnila bojů po boku sovětské armády. Byla nadšeně vítána. V obci se konaly sbírky pro hladovějící Prahu.

Němci, kteří byli posláni do Prahy, zde při útěku zanechali auto „těžkých vepřů“. Potom dále jezdily transporty Rudé armády. Dále po silnicích všemi směry proudily poražené části německé armády do ruského zajetí. Napácháno bylo dosti škod na polích. Také ve Ždánicích byly ubytovány části Rudé armády. V listopadu opustila Rudá armáda naše území. V květnu byl ozdoben křížem hrob ruského vojína, který podlehl zranění a byl pohřben při cestě do Hradčan.

Jeho jméno bylo Vasilij Šiškov. Zdejší mládež vyzdobila hrob ten květinami a kol byla vytvořena zahrádka.

Rok 1946

U skladiště, na místě kde padli při osvobození čtyři naši občané, byl postaven žulový památník se jmény těch, kteří tam svůj život položili. Okolo byla zřízena vkusná zahrádka.

Žulový památník u místa, kde padli 4 naši občané

Rudoarmějce Vasilij Šiškov byl vyňat ze svého hrobu při cestě do „Hradčan“ a za doprovodu posádky z Kouřimi a velkého množství všeho občanstva, slavnostně převezen na místní hřbitov, kde byl pietně pohřben.

Na Ždánickém kopci byla za okupace ze Švehlova památníku snesena busta a též vyloupána kovová písmena a odevzdána k válečným účelům, protože byla z barevného kovu. Teď bylo usneseno přetvořit památník jako památník krajským obětem, které zahynuly za okupace na popravišti a v plynových komorách.

Jména jejich byla vytesána na hranolu. Byli to příslušníci okresů Kolín, Český Brod a Kutná Hora. Odhalen byl 6. července za nepříznivého počasí. Ten den právě projížděl prezident republiky Dr. E. Beneš do Havlíčkova Brodu po státní silnici.

Přetvořený památník po ukončení války

Rok 1945 očima místního občana - výpis z osobního deníku

5. května - sobota.

Jeli jsme se sousedem pro hnůj do Krymlova. Dojeli jsme nad Hradčana a již jsme viděli v Krymlově na Majáku vláti československou vlajku. Vtom však běží z Krymlova občan Novotný a říká nám, abychom do lesa nejezdili, že v Krymlově oslavují ukončení války a prohlášení samostatnosti. Otočili jsme se tudíž zpět.

Lidé ve vsi již vyvěšovali prapory a jásalí radostí. Za chvíli se odstraňují německé nápisy.

Všechno bylo na silnici a ulicích. Nikde se nic nedělalo. Všelíjové poplašné zprávy.

O půl 12 začal rozhlas vysílat pouze česky. Před půl jedné ozval se hlasatelův úpěnlivý prosebný výkřik „Žádáme českou policii, české četnictvo aby přišli ihned do Českého rozhlasu!“

Po minutové přestávce znovu a důrazněji a zase a zase.

Opětovně výzva s poznámkou „Zde se střílí čeští lidé“ zakončila české vysílání. Ozval se hlas Němce. Jelikož byl o jedné hodině pohřeb Moravce, šli jsme naň.

Lid pomklý, jako by zařezán, pod vlivem událostí. Sotvaže se pohřební průvod hnul, přišel telefonický rozkaz Národního výboru z Kouřimi, aby všichni vojáci čsl. armády se dostavili do Kouřimi.

Okamžitě vystupovali z průvodu většinou hasiči a šli za rozkazem. V Kouřimi chtěli odzbrojit německou posádku, která sama bez výstřelu složila zbraně. Vojáci se z Kouřimi vraceli a přivezli v autobusu asi 15 pušek. Mezitím přišlo nařízení stavět barikády na státní silnici a odzbrojovat Němce. V obecní úřadovně byly přiděleny pušky vojákům. Cestou domů však se jich zmocnili i civilové. Po skončení nucených prací v chlévě jsem se zúčastnil prací na barikádě, která byla postavena u kovářny u mostu hned na okresní silnici směrem k mostu.

Tři vozy přes silnici. Přicházím ke kovárně, a protože přišlo (toho dne každou chvíli), stál zástup lidí namačkán pod okapem kovářny. Mírím proto do kůlny na hospodářské stroje, kde byli vojáci s puškami.

V tom však ze vsi volal hlas „Němci jednou na kolech“ a již

vidím, jak jeden náš voják s puškou u líce přikrčen za vozem volá na ně „Halt“. Současně však padá z některé strany výstřel. Z německé strany zahájili okamžitě palbu.

Já sám, jak jsem byl vystaven na silnici, slyším svištění kulí a pleskot jich o asfalt na silnici. Okamžitě se obracím a běžím po levé straně silnice škarpou podle plotů nahoru, když někdo volá, abych telefonoval pro posily do Kouřimi. Běžím tudíž do vsi zpět a v Sokolské ulici mi již fičí kulky kolem hlavy. Do Kouřimi již však telefonoval p. Svoboda. Tak zabíhám domů, abych upozornil rodinu a uklidil ji do bezpečí. Palba stále zesiluje.

Děti již spaly a tak starší jsme vzbudili a mrně jsme s peřinou dali do sklepa. Chci jít na bojiště znova a není možnost, protože Němci, přijelo jich na 50, střílejí do vsi ze všech stran. Proběhli u obory do vsi. Vtom se ozvala palba na východní a severní straně. To střílejí Kouřimští, kteří zatím přijeli autobusem ke vsi. Teď nastala tma, déšť a střelba se všech stran. Já sám jsem byl za stodolou v uličce, bych mohl pozorovat. Najednou se ozval křik a přestala palba. To učitel Procházka z Kouřimi, jako poručík vojska, když viděl situaci, vyzval Němce k zastavení boje. Nastalo vyjednávání, jež jsme slyšeli až u nás ve sklepě. Mezitím jsem rodinu odstěhoval do světnice. Vycházím ven a dozvídám se, že 2 naši padli a 1 těžce raněn. Po půlnoci rachotí vůz, to Šmejkal veze 2 mrtvé, Jáchyma a Trnku do Olešky. Museli je naši vydat Němcům při kapitulaci boje. A zase střelba až do 4 hod. ráno. Němci ostřelují vesnici ze všech stran. My jsme byli doma, ale většina lidí byla za vsí, přestože skoro neustále prší.

6. května - neděle.

Ráno, déšť. Ves jako po vyhoření. Nikdo z domu nevychází, kdo nemusí. Většina lidí v polích v krytech. Zprávy o bitce podrobnější: padli Jáchym Trnka, Hlubůček, který skončil po cestě k lékaři.

Hrozná napětí. Těžké minuty. Starosta Hořejš, Svoboda, Louda jako tlumočníci, museli do Olešky na německé velitelství, kde prováděno bylo vyšetřování. Nebýt rozkazu, že se musí vojsko odebrat na pomoc Praze, byli by se těžko vrátili. Rozhlas přináší stále zprávy neutěšené, třebaže dávají naději.

Odpoledne přivezli padlé z Olešky a našli ještě padlého Josefa Janovského v žitě za hospodou. Musely se zase odvést zbraně do Kouřimi. Němci zase straší.

7. května – pondělí.

Ještě prší. Lidé se klidní, ale přesto ještě polovina obce byla v noci venku. Z Prahy zprávy, že gen. Vlasov je v Praze. Vítězství se kloní k nám. Rusové vyrazili od severu Čech. Národní rada dává prohlášení. Zřídka se gen. Vlasova. Mluví o zradě Franka. Celý den se nic nedá dělat pro ohromné pozdvižení. Střelba, dunění ze všech stran. Do Českého Brodu jedou parlamentáři vyjednávat s armádou gen. Reimana, který se nechce vzdát. Celou noc hukot, aut, tanků, jízdy německé ku Kostelci. Zpráva o kapitulaci Německa.

8. května - úterý.

Potvrzena a prohlášena z německé strany kapitulace. Praha ještě v boji, ale stále hlásí vzdávání Němců. Pokračuje v boji ve vnitřním městě. Hlásí, že ruské tanky se blíží ku Praze. My zde jsme museli odvézt zbraně do Kouřimi. Výzva Národním rady, aby se německé jednotky vzdaly! Ale ty nechtějí uposlechnout. Jedině v Kostelci na ně vyzráli totiž. Němci měli zbraně uloženy ve sklepě škol. Naši se tam prokopali, zbraně sebrali a když vyzvali Němce ke kapitulaci, hnali se tito pro zbraně a ty byly pryč, tak hned se vzdali. Večer se Němci v Praze vzdali, až na několik jednotek SS.

9. května - středa.

Rozhlas hlásí odsun německé armády z Prahy a Čech. Na silnicích se odzbrojuje. Od večera hukot aut, tanků. U Březinových ztratili dělo. U váhy na silnici od Kouřimi zapálili kancelář nějakého plukovníka, samé listiny. Lidi přinášeli razidla, psací stroje apod. věci. O 11. hod. je pohřeb padlých vojáků. Od sokolovny vyšel pohřební průvod. Na valníku 4 rakve, lidí k nepřehlédnutí. Obřady vedl kněz ze Zásnuk. Na hřbitově tklivé rozloučení. Rusové už jsou v Kolíně.

10. května - čtvrtek.

Od rána na silnici u Kovárny ruch. Projíždí ruská armáda. Jely tanky. Já sám viděl 2. Lidi vojáky nadšeně vítali, vojáci nadšení opětovali a rozdávali cigarety a tabák. Dostávali zase jídlo a pití. To trvalo nepřetržitě celý den i v noci.

11. května - pátek.

Zase totéž. Nepřehledné kolony vozů, aut a všeho možného. Od 10. hod. až do večera transport německých vojáků. Bídné podívání. Mraky prachu, zbědovaní šli resignovaně většinou se sklopenými hlavami vstříc budoucnosti.

5. července.

Slavnostní odhalení pomníku a nové desky padlým, uložení hlíny z Lidic a desky u hrobu padlého Rusa. Mluvil Borovička, Bříza, Liška.

Úmrtní oznámení padlých spoluobčanů

V hlubokém žalu podáváme všem přátelům a známým zprávu, že z vůle Nejvyššího dotlouklo zlaté srdce **STANISLAVA** a otce, pana

STANISLAVA H L U B O U Š E A .

Pohřeb konati se bude dne 9. května, ve středu o 11. hod. společně ve Žďánicích,

Jménem všech příbuzných:

Marešlová a děti.

Pohřben dle Josefa Dvořáka - Kostelní. — Křtitelkou Anna Šrámek - Kostelní.

Vydal OÚ Žďánice dne 4. května 2010

Zdrcení hlubokým žalem oznámujeme, že nás náhle opustil náš drahý syn, bratr, strýc a švagr, pan

Josef Janovský,
strojný zámečnick ze Žďánic.

Zemřel v neděli dne 6. května 1945 o půlnoci, hod. noční ve věku 19 a půl roku.

Tělesná schránka drahého zesnulého bude ve středu dne 9. května o 11. hod. polední z domu smutku vydávána a na místním hřbitově k věčnému odpočinku uložena.

Ve Žďánicích dne 8. května 1945.

Jménem příbuzenstva:

Josef a Anna Janovských,
manželé.

PRO ALICE BEVRE KOSTEN

Zdrcení hlubokým žalem oznámujeme, že nás náhle opustil náš drahý manžel a otec, pan

Čeněk Jáchym,
ze Žďánic.

Zemřel v neděli dne 6. května 1945 o půlnoci, hod. noční ve věku 30 let.

Tělesná schránka drahého zesnulého bude ve středu dne 9. května o 11. hod. polední z domu smutku vydávána a na místním hřbitově k věčnému odpočinku uložena.

Ve Žďánicích dne 8. května 1945.

Jménem příbuzenstva:

Miloslav a Vladimír, děti.
Růžena Jáchymová, manželka

PRO ALICE BEVRE KOSTEN

Zdrcení hlubokým žalem oznámujeme, že nás náhle opustil náš drahý otec a dědeček, pan

František Trnka,
na odpočinku ve Žďánicích.

Zemřel v neděli dne 6. května 1945 o půlnoci, hod. noční ve věku 68 let.

Tělesná schránka drahého zesnulého bude ve středu dne 9. května o 11. hod. polední z domu smutku vydávána a na místním hřbitově k věčnému odpočinku uložena.

Ve Žďánicích dne 8. května 1945.

Jménem příbuzenstva:

Rodina Trnkova a Jáchymova.

PRO ALICE BEVRE KOSTEN